

CHỦ ĐỀ 2: ÔN TẬP VỀ THƠ**MÔN: NGỮ VĂN – KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG - LỚP 6****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****Phần A. Lý thuyết****1. Lý thuyết về thơ**

Yếu tố	Thơ	Thơ lục bát	Ca dao
Khái niệm	Là hình thức nghệ thuật dùng từ trong ngôn ngữ làm chất liệu, và sự chọn lọc từ cũng như tổ hợp của chúng được sắp xếp dưới hình thức logic nhất định tạo nên hình ảnh hay gợi cảm âm thanh có tính thẩm mỹ cho người đọc, người nghe	Là thể thơ mà các dòng thơ được sắp xếp thành từng cặp, một dòng sáu tiếng và một dòng tám tiếng	Là tên gọi chung của các thể loại trữ tình dân gian kết hợp giữa lời và nhạc, diễn tả đời sống nội tâm của con người.
Đặc trưng	Nội dung: thơ là sự thổ lộ tình cảm mãnh liệt đã được ý thức Hình thức: thơ biểu hiện bằng biểu tượng, ý tượng với ngôn từ thơ được cấu tạo đặc biệt	- Vẫn trong thơ lục bát: Tiếng cuối của dòng sáu vần với tiếng thứ sáu của dòng tám; tiếng cuối của dòng tám lại vần với tiếng cuối của dòng sáu tiếp theo - Thanh điệu trong thơ lục bát: trong dòng sáu và dòng tám, các tiếng thứ sáu, thứ tám là thanh bằng còn tiếng thứ tư là thanh trắc - Nhịp thơ: thường ngắt nhịp chẵn (2/2/2, 2/4, 4/4...)	Nội dung: diễn tả đời sống tinh thần, tư tưởng, tình cảm của nhân dân trong các quan hệ đôi lứa, gia đình, quê hương, đất nước,... Hình thức: ngắn gọn, sử dụng thể lục bát hoặc lục bát biến thể

2. Khái quát nội dung chính các văn bản

Văn bản	Tác giả	Xuất xứ	Nội dung chính	Giá trị nghệ thuật
<i>Bắt nạt</i>	Nguyễn Thế Hoàng Linh	Trích trong tập Ra vườn nhặt nắng,	Bài thơ Bắt nạt nêu lên vấn đề ức hiếp kẻ yếu trong đời	Thể thơ 5 chữ kết hợp các biện pháp tu từ

		NXB Thế giới, Hà Nội 2017	sống. Tác giả nêu lên quan điểm phê bình cái xấu, đứng về phía những người bị bắt nạt là khuyên nhủ mọi người không nên bắt nạt người khác	điệp từ, so sánh,... cùng lối thơ trong trẻo, tươi vui, hóm hỉnh khi nói về vấn đề nghiêm trọng
<i>Chuyện cổ tích về loài người</i>	Xuân Quỳnh	Trích từ Lời ru trên mặt đất (1978)	Chuyện cổ tích về loài người kể về sự xuất hiện của loài người, rồi sự trưởng thành, phát triển tiến đến xã hội văn minh. Bài thơ đã bộc lộ tình yêu mến đối với con người nhất là trẻ em. Trẻ em cần được yêu thương, chăm sóc, dạy dỗ. Mọi sự sinh ra trên đời này là vì trẻ em, vì cuộc sống hôm nay và mai sau của trẻ em	Thể thơ 5 chữ kết hợp sinh động với các yếu tố tự sự, miêu tả cùng các biện pháp tu từ như điệp ngữ,...
<i>Mây và sóng</i>	Ra-bin-đra-nát Ta-go	Được viết bằng tiếng Ben-gan, in trong tập thơ Si-su (Trẻ thơ), xuất bản năm 1909 và được Ta-go dịch ra tiếng Anh, in trong tập <i>Trăng non</i> xuất bản năm 1915	- Thông qua cuộc trò chuyện của em bé với mẹ, bài thơ <i>Mây và sóng</i> của Ta-go ngợi ca tình mẫu tử thiêng liêng sâu sắc. - Bài thơ chứa đựng những triết lí giản dị nhưng đúng đắn về hạnh phúc trong cuộc đời.	- Sử dụng hình ảnh giàu chất trữ tình mang ý nghĩa biểu tượng. - Kết cấu bài thơ như một câu chuyện kể tạo ấn tượng thú vị với hình thức đối thoại lồng trong lời kể của em bé. - Nghệ thuật đối lập, ẩn dụ, nhân hóa...
<i>Con chào mào</i>	Mai Văn Phấn (1955)	In trong tập <i>Bầu trời không mái che</i>	Bài thơ Con chào mào là tiếng lòng yêu thiên nhiên cùng khao khát tự do của tác giả.	Thể thơ tự do kết hợp với bút pháp miêu tả linh hoạt, biện pháp tu từ ẩn dụ, điệp ngữ,... đặc sắc.

<i>Chùm ca dao về quê hương đất nước</i>	Không xác định	Dân gian	- Tình cảm gia đình là một trong những chủ đề tiêu biểu của ca dao, dân ca. Những câu hát thuộc chủ đề này thường là lời ru của mẹ, lời của cha mẹ, ông bà nói với con cháu, lời của con cháu nói về cha mẹ, ông bà. Những câu hát này thường dùng để bày tỏ tâm tình, nhắc nhở về công ơn sinh thành, về tình mẫu tử, tình cảm anh em ruột thịt. - Giáo dục con người về lòng biết ơn và tình cảm yêu thương trong gia đình.	- Thể thơ lục bát gần gũi, trữ tình. - Hình ảnh ví von, so sánh quen thuộc, dễ liên tưởng. - Ngôn ngữ không theo hình thức đối đáp mà chỉ là lời nhắn nhủ, tâm tình.
<i>Chuyện cổ nước mình</i>	Lâm Thị Mỹ Dạ	<i>Tuyển tập</i> , NXB Hội Nhà văn, Hà Nội, 2011, tr. 203	Bài thơ nói về tình cảm của tác giả dành cho những câu chuyện cổ tích Việt Nam. Đó là những câu chuyện vừa nhân hậu vừa thông minh, chứa đựng những kinh nghiệm sống vô cùng quý báu của cha ông	- Thể thơ lục bát gần gũi với văn học dân gian. - Giọng điệu nhẹ nhàng, trữ tình, sâu lắng. - Vận dụng khéo léo, thành công các hình ảnh văn học dân gian và màu sắc ca dao, dân ca.
<i>Trái Đất</i>	Ra-xun Gam-da-tốp	Được viết năm 1987 bằng tiếng A-va	Tác giả thể hiện thái độ lên án với những kẻ làm hại Trái Đất đồng thời thương xót, vỗ về những đau đớn của Trái Đất.	Thể thơ tự do, các biện pháp nghệ thuật: điệp từ, liệt kê, ẩn dụ...

B. Bài tập

Câu 1: Đọc đoạn thơ sau và trả lời câu hỏi:

Bất nạt là xấu lắm

Đừng bắt nạt, bạn ơi
Bất cứ ai trên đời
Đều không cần bắt nạt.

Tại sao không học hát
Nhảy hí-pốp cho hay?
Thời gian trong một ngày
Đâu để dành bắt nạt.

Sao không ăn mù tạt
Đổi diện thử thách đi?
Thử kẻ yếu làm gì
Sao không trêu mù tạt?

- Đoạn thơ trên trích trong bài thơ nào? Tác giả của bài thơ đó là ai?
- Nội dung của đoạn thơ trên là gì?
- Nhân vật “tớ” đề xuất những việc nhiều thử thách nào hơn bắt nạt là?
- Vì sao tác giả cho rằng bắt nạt là xấu và không cần thiết?
- Theo em, chúng ta nên làm gì để ngăn chặn hiện tượng bắt nạt trong trường học?

Câu 2: Viết đoạn văn ngắn nêu cảm nhận về bài thơ *Bắt nạt*.

Câu 3: Đọc đoạn trích sau và trả lời các câu hỏi:

Thị thom thị giấu người thom
Chăm làm thì được áo com cửa nhà
Đẽo cày theo ý người ta
Sẽ thành khúc gỗ chẳng ra việc gì
Tôi nghe chuyện cổ thăm thì
Lời cha ông dạy cũng vì đời sau
Đậm đà cái tích trâu cau
Miếng trâu đỏ thấm nặng sâu tình người
Sẽ đi qua cuộc đời tôi
Bấy nhiêu thời nữa chuyển dời xa xôi
Nhưng bao chuyện cổ trên đời
Vẫn luôn mới mẻ rạng ngời lương tâm.

(Trích Chuyện cổ nước mình, Lâm Thị Mỹ Dạ)

- Xác định phương thức biểu đạt chính của đoạn trích trên
- Những chuyện cổ nào được gợi ra từ đoạn trích trên?

c. Qua các câu thơ “Thị thơm thị giầu người thơm / Chăm làm thì được áo cơm cửa nhà”, tác giả muốn gửi gắm thông điệp gì?

d. Theo em, vì sao tác giả nói “Tôi nghe chuyện cổ thăm thì / Lời cha ông dạy cũng vì đời sau”?

e. Em rút ra được bài học gì cho bản thân sau khi đọc đoạn thơ trên?

Câu 4: Viết đoạn văn nêu cảm nhận về bài thơ *Chuyện cổ tích về loài người*.

Câu 5: Đọc đoạn trích dưới đây:

MÂY VÀ SÓNG

Mẹ ơi, trên mây có người gọi con:

“Bọn tớ chơi từ khi thức dậy cho đến lúc chiều tà. Bọn tớ chơi với bình minh vàng, bọn tớ chơi với vàng trăng bạc”.

Con hỏi: “Nhưng làm thế nào mình lên đó được?”.

Họ đáp: “Hãy đến nơi tận cùng trái đất, đưa tay lên trời, cậu sẽ được nhấc bổng lên tận tầng mây”.

“Mẹ mình đang đợi ở nhà” – con bảo – “Làm sao có thể rời mẹ mà đến được?”

Thế là họ mỉm cười bay đi.

Nhưng con biết có trò chơi thú vị hơn, mẹ ạ.

Con là mây và mẹ sẽ là trăng.

Hai bàn tay con ôm lấy mẹ, và mái nhà ta sẽ là bầu trời xanh thẳm.

Trong sóng có người gọi con:

“Bọn tớ ca hát từ sáng sớm cho đến hoàng hôn. Bọn tớ ngao du nơi này nơi nọ mà không biết từng đến nơi nao”.

Con hỏi: “Nhưng làm thế nào mình ra ngoài đó được?”.

Họ nói: “Hãy đến rìa biển cả, nhắm nghiền mắt lại, cậu sẽ được làn sóng nâng đi”.

Con bảo: “Buổi chiều mẹ luôn muốn mình ở nhà, làm sao có thể rời mẹ mà đi được?”.

Thế là họ mỉm cười, nhảy múa lướt qua.

Nhưng con biết trò chơi khác hay hơn.

Con là sóng và mẹ sẽ là bến bờ kì lạ,

Con lăn, lăn, lăn mãi rồi sẽ cười vang vỡ tan lòng mẹ.

Và không ai trên thế gian này biết mẹ con ta ở chốn nào.

a. Hình ảnh “con là mây và mẹ sẽ là trăng” thể hiện điều gì?

b. Vì sao nhân vật “con” lại từ chối trò chơi của những người trên mây?

c. Từ “trò chơi thú vị hơn” trong đoạn thơ, con muốn nói điều gì với mẹ?

d. Nếu em là nhân vật “con”, em sẽ nói gì với mẹ để thể hiện tình cảm yêu thương?

e. Qua bài thơ, em học được điều gì trong cách thể hiện tình cảm với cha mẹ?

Câu 6: Viết đoạn văn ngắn cảm nhận về 3 câu thơ cuối bài thơ *Mây và sóng*.

Câu 7: Đọc văn bản *Chùm ca dao về quê hương, đất nước* và trả lời các câu hỏi sau:

a. Nghĩa của từ “canh gà” trong bài ca dao số 1 là gì?

b. Bài ca dao thứ hai nói đến thiên nhiên vùng đất nào?

c. Địa danh Vĩ Dạ được nhắc tới trong bài ca dao số ba thuộc tỉnh nào?

Câu 8: Qua văn bản *Trái Đất*, để cùng tác giả “lau nước mắt”, “rửa sạch máu” cho Trái Đất, mỗi người chúng ta cần phải làm gì? Em hãy viết đoạn văn nêu lên những biện pháp bảo vệ Trái Đất.

Câu 9: Đọc văn bản *Con chào mào* và trả lời các câu hỏi:

a. Tác giả đã có hành động gì để níu giữ con chào mào? Vì sao?

b. Bài thơ thể hiện điều gì?

c. Con chào mào xuất hiện trong bài thơ với đặc điểm gì?

d. Thông điệp được gửi gắm trong văn bản là gì?

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

Câu 1:**Phương pháp:**

Đọc kĩ đoạn trích, chú ý các chi tiết tiêu biểu

Lời giải chi tiết:

- Đoạn thơ trên trích trong bài thơ "Bắt nạt". Tác giả của bài thơ: Nguyễn Thế Hoàng Linh.
- Nội dung của đoạn thơ trên là: Đoạn thơ trên bày tỏ thái độ của nhân vật "tớ" đối với hành vi bắt nạt, cho rằng đó là hành vi xấu và đề xuất những việc làm tốt hơn bắt nạt.
- Nhân vật "tớ" đề xuất những việc nhiều thử thách nào hơn bắt nạt là: học hát, nhảy híp-hóp, ăn mù tạt.
- Vì bắt nạt làm tổn thương người khác, không giúp ích gì cho ai và không đáng để tốn thời gian. Mỗi người đều xứng đáng được tôn trọng.
- Cần lên tiếng bảo vệ bạn bị bắt nạt, báo cho thầy cô, cha mẹ; cư xử hòa nhã, yêu thương và biết cảm thông với người khác.

Câu 2:**Phương pháp:**

Đọc kĩ văn bản *Bắt nạt* và nêu cảm nhận

Lời giải chi tiết:

Tình bạn là một trong những tình cảm đẹp và cao quý trong mỗi con người. Thế nhưng, có nhiều bạn không biết trân trọng những tình cảm quý giá đó mà làm những việc xấu, khiến bạn bè tổn thương cả về thể xác lẫn tâm hồn. Bài thơ "Bắt nạt" với giọng điệu hồn nhiên, ngộ nghĩnh đã nói lên thực trạng của vấn nạn học đường và đề ra những bài học quý giá trong cách nhìn nhận bản thân của các bạn. Nhà thơ đã hóa thân vào một cậu bé khẳng định rằng mình không thích bắt nạt, bắt nạt là xấu và hướng bạn bè đến cuộc sống lành mạnh hơn. Ai cũng muốn mình có cuộc sống vui vẻ, và để được vui vẻ chúng ta nên có bạn bè, vì vậy hành động bắt nạt bạn bè là vô cùng xấu. Những câu hỏi tu từ được lặp đi lặp lại cuối đoạn thơ "Sao không trêu mù tạt?", "Sao không yêu lại còn...?" vừa tạo nhịp điệu cho văn bản vừa nhấn mạnh lời nhắc nhở của cậu bé đối với các bạn. Có thể thấy, bắt nạt bạn bè là tình trạng đáng buồn trong môi trường học đường ngày nay, bài thơ của tác giả với giọng điệu hồn nhiên, ngộ nghĩnh đã gọi ra những bài học quý giá trong cách cư xử với bạn bè. Để có một cuộc sống tốt đẹp, chúng ta cần có lối sống lành mạnh, văn minh, tu dưỡng đạo đức và trí tuệ để sau này có thể trở thành người có ích.

Câu 3:**Phương pháp:**

Đọc kĩ văn bản *Chuyện cổ nước mình* và nêu cảm nhận

Lời giải chi tiết:

- Phương thức biểu đạt chính của đoạn trích trên là: biểu cảm
- Những chuyện cổ nào được gọi ra từ đoạn trích là:

- Truyện cổ tích Tấm Cám
- Đèo cày giữa đường
- Sự tích Trầu cau

c. Tác giả muốn nhấn mạnh bài học sống khiêm nhường và chăm chỉ. Người tốt không cần khoe khoang, người siêng năng sẽ có cuộc sống đầy đủ.

d. Vì chuyện cổ không chỉ là lời kể giải trí, mà còn chứa đựng bài học sâu sắc, là cách cha ông truyền lại kinh nghiệm, đạo lý cho thế hệ sau.

e. Em học được cách sống hiền lành, siêng năng, biết lắng nghe lời dạy của ông bà tổ tiên, và trân trọng những giá trị văn hóa truyền thống.

Câu 4:

Phương pháp:

Đọc kĩ văn bản *Chuyện cổ tích về loài người* và nêu cảm nhận

Lời giải chi tiết:

Chuyện cổ tích về loài người là bài thơ đặc biệt và độc đáo khi thuật lại sự ra đời của thế giới qua đôi mắt đầy sáng tạo. Bài thơ khẳng định và truyền tải thông điệp của sự sống một cách nhân văn: mọi vật sinh ra trên trái đất là vì con người, vì trẻ em và chúng ta hãy chăm sóc, thương yêu, dạy dỗ trẻ em và dành cho thế giới tuổi thơ mọi điều tốt đẹp nhất. Khổ thơ đầu đã vẽ nên một trái đất hoang sơ, lạnh lẽo và các khổ thơ tiếp đã phác họa nên một trái đất ấm áp, đầy sắc màu do có sự sống của con người. Mặt trời chiếu rọi ánh sáng khắp trái đất, đem lại sự sống cho muôn loài, đem tình yêu đến cho vạn vật và thiên nhiên từ đó mà hình thành và phát triển. Đặc biệt hơn cả, tác giả nhấn mạnh đến thế giới loài người phát triển trong sự yêu thương của các mối quan hệ gia đình, xã hội. Thật hạnh phúc khi trẻ em được sinh ra, được bế bồng trong lời ru và tình thương của người mẹ:

Cho nên mẹ sinh ra

Để bế bồng chăm sóc

Có mẹ, có bà và có bố, có cái nôi của gia đình tràn ngập tình yêu thương. Trẻ em đã ra đời và lớn lên trong những hạnh phúc to lớn. Và thật kì diệu khi thế giới hình thành tiếng nói, chữ viết, có cả nền giáo dục văn minh. Con người từ đó được học hành và cuộc sống con người ngày một phát triển tuyệt vời hơn. Có thể nói, lòng yêu trẻ của tác giả được thể hiện trong bài thơ *Chuyện cổ tích về loài người* hết sức đầm ấm, nồng hậu. Một thế giới được cất nghĩa đặc biệt và chan chứa tình yêu thương, khiến mỗi chúng ta không khỏi cảm thấy ấm lòng khi nghĩ về mọi thứ quanh mình. Chính lăng kính hóm hỉnh và tấm lòng nhân hậu của nhà thơ đã gọi lên được điều đó trong lòng mỗi chúng ta.

Câu 5:

Phương pháp:

Đọc kĩ văn bản *Mây và sóng*

Chú ý các chi tiết, hình ảnh đặc sắc

Lời giải chi tiết:

- Thể hiện tình cảm gắn bó khăng khít, không thể tách rời giữa con và mẹ.
- Vì con không muốn rời xa mẹ, yêu mẹ và muốn ở bên mẹ hơn bất cứ trò chơi nào.
- Con muốn nói rằng được ở bên mẹ, tương tượng cùng mẹ là trò chơi tuyệt vời nhất, hạnh phúc nhất.
- Con sẽ nói: “Con yêu mẹ nhất trên đời và chỉ muốn chơi với mẹ thôi!”
- Em học cách trân trọng thời gian ở bên cha mẹ, thể hiện tình cảm bằng hành động gần gũi, ăm ắp và yêu thương chân thành.

Câu 6:

Phương pháp:

Đọc kĩ 3 câu thơ cuối và nêu cảm nhận

Lời giải chi tiết:

Bài tham khảo:

*Con là sóng và mẹ sẽ là bến bờ kì lạ,
Con lăn, lăn, lăn mãi rồi sẽ cười vang vỡ tan vào lòng mẹ.
Và không ai trên thế gian này biết mẹ con ta ở chốn nào".*

Câu thơ “*Con là sóng và mẹ sẽ là bến bờ kì lạ*” là một câu thơ hàm nghĩa, giàu tính triết lí. Mẹ là bến bờ để ôm con sóng vào lòng. Lúc “con cười vang vỡ tan vào lòng mẹ” là lúc mẹ hạnh phúc. Vì thế, con ngoan, vui chơi là mẹ hạnh phúc. Nhà thơ mượn sóng và biển để nói cùng tuổi thơ gần xa bao điều. Tính độc đáo của bài thơ là hai mẫu đối thoại giữa em bé với mây, giữa em bé với sóng, đan xen vào lời con thủ thỉ với mẹ hiền. Đây là một bài thơ trong sáng, hồn hậu của Ta-go nói về miền ấu thơ. Yêu thiên nhiên, sống hồn nhiên thích phiêu lưu mạo hiểm, trí tưởng tượng phong phú, hiếu thảo... là đời sống tinh thần và tâm hồn tuổi thơ. Em bé được nói trong *Mây và sóng* rất yêu thương mẹ hiền.

Câu 7:

Phương pháp:

Đọc kĩ các bài ca dao, chú ý các chi tiết

Lời giải chi tiết:

- Nghĩa của từ “canh gà” trong bài ca dao số 1 của *Chùm ca dao về quê hương, đất nước* là chỉ tiếng gà báo canh
- Bài ca dao thứ hai nói về bức tranh vùng Lạng Sơn
- Bài ca dao thứ hai nói về bức tranh vùng Lạng Sơn

Câu 8:

Phương pháp:

Đọc kĩ văn bản *Trái Đất*

Lời giải chi tiết:

Trái Đất hiện nay đang bị ô nhiễm nặng nề bởi chất thải của các khu công nghiệp, rác thải sinh hoạt, khói bụi các phương tiện giao thông. Với nhịp độ gia tăng dân số và tốc độ phát triển công nghiệp và hoạt động đô thị hóa như hiện nay thì diện tích đất canh tác ngày càng bị thu hẹp, chất lượng đất ngày càng bị suy

thoái. Môi trường nước và không khí trên Trái Đất đang bị ô nhiễm nặng nề do những hành động tàn phá của con người. Trái đất đang ngày càng bị tổn thương, chính vì vậy mỗi chúng ta cần có nghĩa vụ “lau nước mắt”, “rửa sạch máu” cho Trái Đất bằng những hành động thiết thực. Từ hôm nay, mỗi cô cậu học trò chúng ta có thể tự tay mình trồng và bảo vệ cây xanh, tuyên truyền gia đình hạn chế sử dụng bao bì ni lông, nên sử dụng các sản phẩm tái chế, ưu tiên sử dụng các thiết bị tiết kiệm điện cho gia đình. Những hành động bé nhỏ như thế chính là những biểu hiện của tình yêu, sự quan tâm và trách nhiệm của chúng ta đối với mẹ Trái Đất.

Câu 9:**Phương pháp:**

Đọc kĩ văn bản *Con chào mào*

Lời giải chi tiết:

- a. Tác giả đã vẽ chiếc lồng trong suy nghĩ để níu giữ con chào mào vì tác giả sợ chim sẽ bay đi.
- b. Bài thơ thể hiện tiếng lòng yêu thiên nhiên cùng sự khao khát tự do của tác giả.
- c. Con chào mào xuất hiện trong bài thơ với đặc điểm: đốm trắng mũ đỏ.
- d. Thông điệp được gửi gắm trong văn bản là tình yêu thiên nhiên và bảo vệ động vật.